Slovenská technická univerzita v Bratislave Fakulta informatiky a informačných technológií

FIIT-5212-49447

Martin Černák Dynamické odporúčanie

Bakalárska práca

Študijný program: Informatika Študijný odbor: 9.2.1 Informatika

Miesto vypracovania: Ústav informatiky a softvérového inžinierstva

Vedúci práce: prof. Ing. Pavol Návrat, PhD.

Máj 2015

Anotácia

Slovenská technická univerzita v Bratislave

FAKULTA INFORMATIKY A INFORMAČNÝCH TECHNOLÓGIÍ

Študijný program: Informatika

Autor: Martin Černák

Bakalárska práca: Dynamické odporúčanie Vedúci práce: prof. Ing. Pavol Návrat, PhD.

Máj 2015

Dynamické odporúčanie v kontexte hudobných dokumentov je vďaka svojmu úzkemu zamerania a vďaka menšej komunite značne nepreskúmané. Existuje niekoľ ko riešení, ktoré ale nevyužívajú plný potenciál dynamického odporúčania. Jednou z možností ako tieto systémy vylepšiť je začať uvažovať starnutie ako používateľ ových tak globálnych preferencií. V hudobnóm odvetví môžeme častejšie ako v ostatných vidieť príchod mimoriadne populárnych nových interprétov, piesni a štýlov, ktoré rýchlo vymiznú z povedomia verejnosti, prípadne zostane okolo nich úzka skupina fanúšikov. Kontrastom k nim sú piesne, autori a hudobné štýly, ktoré pretrvávajú dlhodobo v povedomí ľudí a vypadajú, že starnutie na nich nemá vplyv.

Annotation

Slovak University of Technology Bratislava

FACULTY OF INFORMATICS AND INFORMATION TECHNOLOGIES

Degree Course: Informatics

Author: Martin Černák

Bachelor thesis: Dynamic recommendation Supervisor: prof. Ing. Pavol Návrat, PhD.

May 2015

Dynamic recommendation in the context of musical documents thanks to its narrow focus and with smaller community largely unexplored. There are several solutions but that don't using full potential of dynamic recommendation. One way to improve these systems is to start thinking of aging user and global preferences. In the music sector this can be more frequent than in other sectors, extremely popular new artists, songs and styles that quickly disapear from public awareness or remain around them a small group of fans. A contrast to them are songs, authors and musical styles that persist long time in the minds of people and looks like aging does not affect them.

POĎAKOVANIE

Chcel by som v prvom rade poď akovať pánu profesorovi Pavlovi Návratovi za jeho odbornú pomoc a motiváciu a za všetky konzultácie ktoré sme spoločne absolvovali. Zároveň by som rád poď akoval učástníkom jeho výskumného seminára za konštruktívnu kritiku, ktorá taktiež prispela k zdokonaleniu tejto práce.

ČESTNÉ PREHLÁSENIE	
Čestne prehlasujem, že záverečnú prácu som vypracoval sa uvedenej literatúry a na základe svojich vedomostí a znalostí	
	Martin Černák
vi	

Obsah

1	Úvo	d	1		
	1.1	Použité pojmy a skratky	2		
2	Existujúce riešenia				
	2.1	Odporúčanie hudobných dokumentov	3		
	2.2	Rôzne prístupy k odporúčaniu	5		
	2.3	Používateľ ské profily	7		
	2.4	Váhovanie značiek	12		
	2.5	Evolúcia používateľ ských preferencií	13		
3	Náv	rh aplikácie	16		
	3.1	Platforma	16		
	3.2	Základné rozvrhnutie aplikácie	17		
	3.3	Špecifikácia služieb	18		
4	Implementácia				
	4.1	Datový model	19		
	4.2	Indexovanie dokumentov a váhovanie	20		
	4.3	Odporúčanie	25		
5	Test	ovanie	28		
	5.1	Automatizované testy	28		
	5.2	Dotazniky	28		
6	Zho	dnotenie	29		
	6.1	Možné vylepšenia	29		
Li	teratí	íra	30		
A	Tech	nnická dokumentácia	31		
	A. 1	Špecifikácia požiadaviek	31		
	A.2	Návrh projektu	32		
	A 3	Implementácia	32		

B	Pouz	ívateľská dokumentácia	39
	B.1	Registrácia	39
	B.2	Prihlásenie	39
	B.3	Vyhľadávanie	40
	B.4	Vytvorenie spevníku	40
	B.5	Zobrazenie odporúčaní	42
		B.5.1 Zobrazenie odporúčaní "Recommend My"	42
		B.5.2 Zobrazenie odporúčaní pri zobrazení dokumentu	42
	B.6	Inštalačná príručka	45
C	Elek	tronické médium	48

Zoznam obrázkov

1	Ukážka sémantickej siete	9
2	Ukážka bayesovej siete	10
3	Ukážka odporúčacej bayesovej siete	11
4	Štruktúra aplikácie	18
5	Zjednodušený datový model	20
6	BPMN Digram kravleru	21
7	Zobrazenia značiek na časovej osy	26
8	Registrační tlačidlo	39
9	Registračny formulár	40
10	Prihlasovacie tlačidlo	41
11	Prihlasovací formulár	41
12	Vyhľadávacia obrazovka	42
13	Vyhľadávacia obrazovka	43
14	Obrazovka odporúčaní	43
15	Zobrazenie dokumentu	44

Zoznam ukážok

1	XPath na vyhľadanie interpretovho identifikátora	21
2	XPath na vyhľ adanie interpretovho mena	21
3	XPath na vyhľ adanie interpretovho aliasu	21
4	Regulárny výraz na získanie mena interpreta z url interpreta	22
5	XPath na vyhľ adanie názvou piesni	22
6	XPath na vyhľ adanie názvou piesni	22
7	XPath na vyhľ adanie názvou piesni	22
8	XPath na vyhľadanie názvou piesni	22
9	Získanie značiek profilu	26
10	Funkdiac na porovnanie dokumentu zo sadou ováhovaných značie	32
11	Porovnanie dokumentu zo sadov značiek akurát že predpokladá	
	identifikátor značiek namiesto mien	33
12	Funkcia ktorá zoberie vyhľadávaciu frázu a vráti na základe nej	
	dokumenty	33
13	Funkcia ktorá vyhodnocuje typ značky na základe príznakov DN -	
	značka je názov dokumentu IN - značka je interpret dokumentu	
	DT - značka sa nachádza v názve dokumentu IT - značka sa	
	nachádza v názve interpreta	33
14	Funkcia ktorá vráti pre aktualny spoločné značky dokumentov	
	dokument1 a dokument2	34
15	Funkcia vracajúca podobné dokumenty aktuálnemu dokumentu	34
16	Odporúčanie pre viacerých používateľ ov vráti ováhované značky	35
17	Algoritmus ktorý vráti dlhodobé zaujmi použitím delenia histórie	
	na obdobia	35
18	Vráti agregáciu počtov zobrazení značiek	36
19	Ohodnotí vytvorené referencie dokumentov a značiek	37
20	Inštalácia balíkov Composer-a	45
21	Príklad nastavenia databázy MySQL	45
22	Príklad nastavenia databázy PostgreSQL	46

1 Úvod

Ako z jej názvu vyplýva, informatika je predmet zameraný na prácu s informáciami. To čo kedysi bolo najväčším problémom, teda dostať nejaké informácie k používateľ om, už dávno nie je problém. Vďaka internetu sa dajú informácie dostať prakticky všade. No teraz čelíme väčšiemu problému. Naša spoločnosť dokáže za účelom zábavy, rozvoja alebo produktivity vyprodukovať neuveriteľ né množstvo informácií. Precíznosť archivácie údajov je asi najväčšia v histórií, problém nastáva ak chceme nejaké údaje vyhľadať. Klasický prístup spravovania informácií už nie sú dostačujúce a jednoduché vyhľadávanie už nieje dostatočne efektívne na to aby sme boli schopní nájsť požadované informácie.

Dokonca aj vyhľ adávanie ako také prestáva byť dostatočne efektívne, namiesto neho sa dostáva do popredia odporúčanie, ktoré doslova používateľ ovi ponúkne informácie, ktoré by ho mohli zaujímať, bez toho aby musel vynaložiť akúkoľ vek námahu na hľ adanie. Aby mohol systém robiť takúto predikciu potrebuje poznať používateľ a to mu umožňuje profilovanie používateľ ov. Profil používateľ a je komplexná vec. Záujmy používateľ a môžu byť ovplyvnené jeho demografickými parametrami (vek, vzdelanie, miesto pobytu), záujmami a všeobecnými novinkami ako vydanie nového albumu obľ úbenej kapely alebo uvedenie nového zariadenia na trh. Do úvahy musíme brať aj udalosti v živote používateľ a, napríklad narodenie potomka tiež v určitom smere ovplyvní používateľ ove záujmy. Z toho vyplýva že profil musí byť dynamický, a preto je potrebné nejakým spôsobom aj odoberať záujmy, o ktoré používateľ už viac nezaujíma.

Cieľ om tohoto projektu je vytvoriť aplikáciu ktorá bude schopná dynamicky odporúčať. Na riešenie hore spomenutých problémov existuje množstvo prístupov. Každý z týchto prístupov má mierne lepšie výsledky v iných situáciách, čiže dosť závisí od domény, pre ktorú bude systém odporúčať. V tomto projekte sa budeme zaoberať doménou hudobných dokumentov (akordy, texty, taby, preklady). Táto oblasť ešte nie je prebádaná, čo nám prináša nové možnosti ako aj nové problémy.

1.1 Použité pojmy a skratky

- sedenie Sekvencia zobrazení dokumentov ktorá je časovo.
- **akcia** Jedna elementárna interakcia používateľ a so systémom, kliknutie na odkaz, zadanie vyhľ adávacieho reť azca.
- **dokument** Je jedno hudobné dielo reprezentovane tabmy, textom, notamy, prekladom alebo iným spôsobom nápomocným k prevedeniu hudobného diela.
- **vlastnosť dokumentu** Špecifický črt dokumentu ktorý môže ovplivniť používateľ ové preferencie.
- **značka dokumentu** Otnačená vlastnosť dokumentu ktorá je rozoznávana vyhľadávacím systémom.
- **preferencia** Je vlastnosť dokumentu ktorú nejakým spôsobom používateľ preferuje.
- **užitočnosť** Vlastnosť je hodnota určujúca či je daný dokument preferovaný používateľ om.

2 Existujúce riešenia

Počas analýzi som našiel niekoľ ko riešení problému dynamického odporúčania. Každé z týchto riešení poskytuje rôzne výhody a nevýhody pri rôznych oblastiach nasadenia. To ktorý model je najvhodnejší pre nás je ovplivnené cieľ ovím artiklom a cieľ ovou skupinou. Pre potreby tejto práce bolo potrebné najskôr vybrať doménu, v ktorej chcem riešenie implementovať. Následne zanalizováť prístupy v danej oblasti.

2.1 Odporúčanie hudobných dokumentov

Pre potreby tejto práce som zvolil oblasť hudby, avšak nie v úplne klasickom ponímani, zameral som sa na dokumenty umožňujúce hudobníkom naučiť sa hrať určité hudobné dielo. Za základne vlastnosti hudby sa považuje rytmus, sila a farba tónu. Na zaznamenanie týchto vlastnosti vzniklo viacero zápisov podľa potrieb určitých skupín hudobníkov. Odporúčanie v tejto oblasti je pomerne nové a preto sa budem skôr snažiť najsť riešenia z iných oblastí a preskúmať ich aplikovateľ nosť v tejto oblasti.

Na presné odporúčanie akého koľ vek artiklu, musíme najskôr najsť nejaké jeho vlastnosti na základe ktorý môžeme odporúčať. Keď že táto doména je úzko spojená z hudbov, budem sa snažiť vychádzať z nej.

Najznámejším spôsobom kategorizovania hudby je rozdelenie na žánre a podžánre. Problém pri žánroch a podžánroch je, že neexistuje jednotá definícia ani spôsob ich kategorizácie. Určovanie zánrov ma nasledujúce typy pravidiel

- formálne a technické pravidlá aplikované na obsah(sila, výška a farba tónu),
- semiotické pravidla (abstraktný vopred dohodnuty koncept, napríklad politická situácia),
- pravidla správania sa (črty správania sa fanúčikov alebo interpretov daného žánru),

 ekonomické a jurisdikčné pravidlá (zákonné a právne aspekty ktoré daný žáner podporujú, napríklad český protestsong¹).

Tieto pravidlá definoval Franco Fabbri[4].

Pravidlá sú pomerne abstraktné a i napríek viacerím pokusom o vytvorenie kompletne ontológie žánrov či už z akademický alebo komerčných kruhov ², neexistuej jenotná ontológia hudobných žánrov.

Pre potrebý odporúčania by bolo najvhodnejšie automatické určovanie žánru, ako napríklad navrhli autory článku [6], kde analizovali výšku a snažíli sa odhaliť akcent nôt, čo im umožnilo odhaliť rymtus piesne. Následne sa zamerali na určenie jednotlivých časti hudobného diela ako predohra, hlavná časť, refrén a sloha.

Ďal'ším prístupom je nechať označovať vlastnosti dokumentu používateľ om, tento prístup používa napríklad služba last.fm³, ktorá sa následne snaží používa najpopulárnejšie značky ako žánre. Tento prístup je bližšie opísany v článku Paual Lamera[5] a je známy pod názvom socialne značenie (angl. social tagging).

Podobnosť odporúčania hudobných dokumentov a hudby

I keď sú tieto dve domény veľ mi podobné, existujú rozdiely. Jeden z rozdielov sú ich vlastnosti dokumentov. Na presnú identifikáciu pesníčky nám stačí názov piesne, autor piesne, interpret a prevedenie. Pri hudobných dokumentoch sa môžu okrem týchto vlastnosti líšiť aj v type dokuemntov (taby, akordy, text, preklad), prípadne niektoré dokumenty môžu obsahovať iba časť daného hudobného diela (predohra, medzi-hra, refrén, sólo atď.).

Podobnosť z odporúčaním textu

Ďal'šia doména ktorú je možné využiť je odporúčanie textových dokumentov. To je najčastejšie založené na anlíze výskytu slóv v texte. Avšak jediné typy dokumentov ktoré by sa dali takto analizovať sú preklady a texty.

¹www.wikipedia.sk

²https://www.apple.com/itunes/affiliates/resources/documentation/genre-mapping.html

³http://www.last.fm/home

2.2 Rôzne prístupy k odporúčaniu

Hlavný účelom odporúčacích systémov je odhadnúť užitočnosť dokumentu pre používateľ a[8], pričom v mnohých prípadoch je potrebné užitočnosť dokumentu odhadovať. Užitočnosť ako taká môže závisieť od veľkého množstva parametrov, skopina týhto parametrov sa všeobence nazýva kontextové premenné. Na základe toho ako systém nakladá z danými údajmy, delím odporúčacie systémy na niekoľ ko kategórií. Hlavnou charakteristikov systému je **funkcia užitočnosti**.

Filtrovanie na základe obsahu

Pri tomto prístupe odporúčame používateľ ovy dokumenty podobné tým čo sa mu páčili v minulosti. Funkciou užitočnosti dokumentu je teda podobnosť dokumentu z už zobrazenými dokumentmi používateľ a. Podobnosť dokumentov sa zisť uje pomocov porovnávania značiek dokumentov.

Kolaboratívne filtrovanie

Toto je najpopulárnejší spôsob implementácie odporúčania. Najjednoduchšia a originálna implementácia odporúča aktívnemu používateľ ovy dokumenty ktoré sa páčili ľ uď om z podobným vkusom. Podobnosť používateľ ov je založená na historí hodnotenia dokumentov používateľ ov. Takže úlohou funkcie užitočnosti je najsť najpodobnejších používateľ ov a vrátiť dokument ktorý mal najkladnejšie hodnotenia od týchto používateľ ov.

Najväčším problémom kolaboratívneho filtrovania, tzv. problém studeného štartu. Spočíva v tom že ak pribudne do zbierky nový dokument, nemá ešte žiadne hodnotenia, takže sa nebude nikomu odporúčať.

Demograficke odporúčanie

Tieto odporúčacé systémi odporúčajú používateľ ovy dokumenty na základe jeho demografického profilu (vek, národnosť, jazyk atď.). Za istú fomru tohoto odporúčania môžeme považovať multijazičnosť dnešných stránok. Zaujímavým príkladom je aj domovska stránka google, ktorá sa vo významné dni zobrazuje v

rôznych krajinách rôzne¹.

Znalostne odporúčanie

Zanlostné odporúčacie systémy odporúčajú na základe znalostí o tom ako nejaká vlastnosť dokumentu ovplivňuje užitočnosť dokumentu pre používateľa. V princípe ide o systém ktorý dáva používateľovy otázky a na základe zistených faktov mu odporučí dokument. Takéto odporúčanie sa najčastejšie využíva pri zákazníckej podpore, veľmi dobrým príkladom na tento prístup je zákaznícka podpora Microsoftu².

Komunitné odporúčanie

Toto odporúčanie ja veľ mi podobné s kolaboratívným filtrovaním, avšak na rozdiel od neho upradnostňuje implicitne dané priateľ stvá medzi používateľ mi. Tento druh odporúčania zažíva rozkvet nejmä v poslednej dobe spolu z rozkvetom používania socialnych sieti. V dokumente[8] sa dokonca uvádza že v špecialnych prípadoch sú efektívnejšie ako kolaboratívne filtrovanie. Tento druh odporúčania sa často nazýva aj sociálne odporúčanie. Funkcia užitočnosti v tomto prípade najskôr zistí vzť ahy medzi používateľ my a preferencie priateľ ov používateľ a a na základe ich preferencií určí užitočnosť dokumentov pre používateľ a.

Hybridné odporúčanie

Toto odporúčanie kombinujé vlastnosti predchádzajúcich prístupov na vyriešenie ich vázjomných problémov. Napríklad časté riešenie je kombinovanie colaboratívneho filtrovania z filtrovaním založeným na obsahu, kedy v podstate filtrovanie na základe obsahu rieši problém studeného štartu pre kolaboratívne filtrovanie. Tak isto sa v poslednej dobe zvikne kombinovať kolaboratívne filtrovanie z komunitným odporúčaním vďaka ich dobrým výsledkom.

¹ http://www.google.com/doodles/

²https://support.microsoft.com/sk-sk

Spätná vezba

Aby odporúčacie systémy mali ako odporúčať, potrebujú zistiť preferované vlastnosti dokumentov zo korpusu odporúčaných dokumentov. Z tohot dôvodu je potrebné nejakým spôsobom zistiť ktoré vlastnosti používateľ preferuje. Na toto zisť ovanie slúži spätná väzba. Spätnú väzbu v zásade delíme na dve skupiny,

- implicitná spätná väzba (je získavanie spätnej väzby používateľ a z jeho akcií ktoré nesúvysia priamo z hodnotením, napríklad stiahnutie dokumentu, prípadne jeho vytlačenie, hlavnou výhodou je že nevyžaduje vedomí zásah používateľ a, avšak zvyšuje technycké nároky na systém)
- **explicitná spätná väzba** (je vedome ponúknutie spätnej väzby od používateľ a, napríklad ak používateľ označí že sa mu dokument páči, podľa [1] zvykne byť efektívnejšia, avšak vyžaduje vedomy zásah používateľ a).

Explicitnú spätnu väzbu môžeme ďalej deliť na základe toho, akú hodnotu nám vracia napríklad na **binárnu**, "páči sa my" a "nepáči sa mi", alebo **z hodnotu** (napríklad pridelovanie 1 až 5 hviezdičiek). S týmto priamo súvysí aj konštrukcia používateľ ských profilov.

2.3 Používateľské profily

Ďaľ šou dôležitou súčasť ou odporúčacích systémov je spôsob akým konštruujú používateľ ské profili. Rôzne druhy profilov umožňujú použítie rôznych algoritmov avšak môžu mať rôzny dopad na pamäť ovú či výkonovú stránku systému[1].

Binárny vektor

V tomto prípade sú preferencie reprezentované vektorom v dvojrozmernom priestore kde jeden rozmer sú značky dokumentov a druhý sú používatelia. Vektor je tvorený binárnou hednotou kde 1 na pozícií p_{ij} , pri predpoklade že j je identifikátor j-teho používateľ a i je identifikátor i-tej značky, znamená že i-ta značka je preferencia používateľ a j. V tabuľ ke 1 môžeme vidieť príklad v ktorom máme používateľ a p_0 ktorý nepreferuje žiadné značky, následne Používateľ a p_1 ktorý preferuje značky z_1 , z_2 a Používateľ a p_2 ktorý preferuje značku z_0 .

z_p	p_0	p_1	p_2
z_0	0	0	1
z_1	0	1	0
z_2	0	1	0

Tabuľ ka 1: Ukážka modelu profilu ako binárneho vektora

Vahovaný vektor

Tento profil je veľ my podobný z predchádzajúcim profilom, avšak namiesto bynarných hodnôt sú hodnotamy súradníc užitočnosti daných preferencií 2.

$ z_p $	p_0	p_1	p_2
z_0	0	0	2
z_1	0	2	0
z_2	0	5	1

Tabuľ ka 2: Ukážka modelu profilu ako váhovaného vektora.

Trojrozmenrý vektor

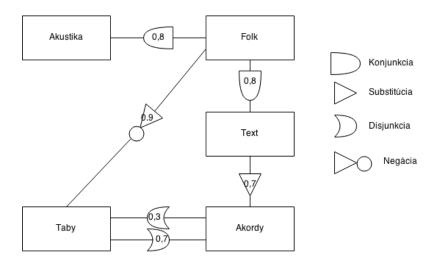
V prípade že vieme aj rozdeliť značky do domén alebo kontextov, môžeme do vektorového profilu pridať ešte jednú súradnicu ktorá reprezentuje doménu dnej značky. Napríklad ak odporúčame text a značky sú reprezentované slovamy ktoré sa našli v texte, tak značke ktorá pochádza z nadpisu môžeme automaticky priradiť väčšiu hodnotu.

Profil sémantickej siete

Profil sémantickej siete (angl. Semantic network profile) je semantická sieť ktorá je vybudovaná pre konkrétneho používateľ a a vyjadruje vzť ahy medzi značkamy ktoré používateľ preferuje.

Sémantická sieť [11] je orientovaný graf v ktorom sú vrcholmi značky, zatiaľ čo hrany sú ich vzť ahy. napríklad v [1] sú použité vzť ahy typov.

· konjunkcia,

Obr. 1: Ukážka sémantickej siete

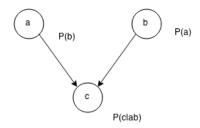
- · disjunkcia,
- substitúcia,
- negácia.

Takéto semantické siete sa používajú najmä pri dopĺňaní slov do vyhľ adávacích fráz, kde v prípade krátkej vyhľ adávacej frázy môžeme zredkuvať jej viacznačnosť doplnením slóv ktoré majú v sémantickej sieti najsilnejšiu pozitívnu väzbu. Na obrázku 1 môžeme vidieť príklad takejto siete.

Teda ak by mi prišiel od používateľ a výraz *folk*, tak môžem výraz rozšíriť slovamy *akustika* a *text*. Keď budem pokračovať, slovo text sa dá nahradiť slovom akordy (keď že v podstate akordy sú text doplnení o skratky akordov). Následne však taby už nemôžem doplniť aj keď majú disjunktný vzť ah z akordamy, pretože majú silnú negativnú väzbu z folkom. Teda výsledný výraz by bol *folk a akustika akordy*.

Bayesova siet'

Ďal' šou možnosť ou ako ukladať používateľ ské dáta je bayesová sieť. Bayesová sieť vychádza z bajesovej teorémy, o ktorej využití v kontexte odporúčania sa budeme zaoberať neskôr. Bayesová sieť slúži na výpočet pravdepodobnosti hypotézy

Obr. 2: Ukážka bayesovej siete

pri zmene jej evidencie. Jej vrcholmy sú latentné premenné (závisia od ostatných premenných) a jej hranamy ich vzťahy. Takže v pípade že sa mi zmení hodnota jednej premennej v grafe, po hranách viem upraviť hodnoty všetkých premenných ktoré od nej závysia.

Napríklad na obrázku 2 môžeme vydieť bayesovú sieť zloženú z troch premenných a,b a c. Tieto sú vo vzájomnom vzťahu. V prípade zmený hodnoty a alebo b sa hodnota c automaticky prepočíta.

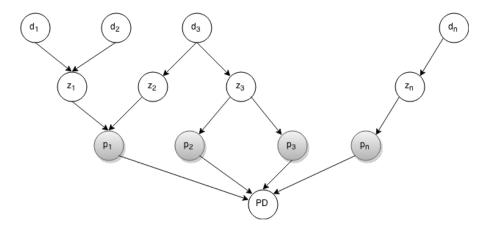
Ako príklad ako využiť takúto sieť môžem uviesť zjednodušený príklad z prezentácie [3], kde najhornejšie vrcholy (tie ktoré nezávyseli od iných premenných) boli dokumenty $D=d_1,d_2...d_n$ a pod nimy boli ich značky $Z=z_1,z_2...d_n$, následne ak sme chcely odporúčať (príklad je aplikovaný na vyhľ adávací dotaz, avšak dotaz môže byť nahradení používateľ ským profilom), na najspodnejšie body sme pripojili preferencie používateľ a $P=p_1,p_2...p_n$. Náčrt siete môžeme vydieť na obrázku 3.

Pričom značky a dokumenty si môžem držať predpočítané v pamäti, a tak isto aj používateľ ské preferencie. V prípade odporúčania ich iba poprepájam.

Bayesov theorem

Bayesová teoréma sa zaoberá vyplivom nových poznatkov na existujúce domienky o určitej hypotéze. Vďaka nej vieme kombinovať nové dáta z existujúcimy poznatkami. Matematicky je táto teoréma vyjadrená v kontexte vyhľadávania pomocov rovnice 1 a rovnice 2.

$$P(P|d) = \frac{P(d|P) * P(P)}{P(d)} \tag{1}$$

Obr. 3: Ukážka odporúčacej bayesovej siete

$$P(NP|d) = \frac{P(d|NP) * P(NP)}{P(d)}$$
(2)

Rovnice obsahujú,

- pravdepodobnosť že dokument je užitočný P,
- prevdepodobonsť že dokuemnt nie je užitočný NP,
- pravdepodobnosť že vrátený dokument d je užitočný P(P|d),
- P(d|P) prevdepodobnosť že ak je vrátený užitočný dokument, je to dokument d,
- pravdepodobnosť vrátenia užitočného dokumentu P(P),
- pravdepodobnosť výberu dokumentu P(d),
- pravdepodobnosť neužitočnosti dokumentu P(NP|d),
- pravdepodobnosť P(d|NP) že ak je ak je vrátený neužitočný dokument, je to dokument d,
- pravdepodobnosť P(d) vrátenia dokumentu d.

To či je dokumentu užitočný sa následne určuje tým, či je P(P|d) väčšie ako P(NP|d).

2.4 Váhovanie značiek

Ak mám dokument alebo profil reprezentovaný značkamy, je potrebné zistiť ako veľmi sú tieto značky prefereované. Nie včetky značky majú rovnakú váhu, takže potrebujeme dosiahnuť aby užitočnosť dokumentu závisela od unikátnosti značiek v ňom. Základy váhovania sú popísané v prezentácií Hinrich Sch¨utze [9].

Frequencia pojmov

Frequencia pojmov (angl. Term Frequency d'alej TF), je jeden z najjednoduchších a najstarších prístupov k váhovaniu značiek, pri tomto prístupe sa jednoducho počíta počet výskytov značiek v dokumente. Existuje niekoľ ko druhov tohoto váhovania.

Binárne váhovanie znamená že napríklad, nepočítam počet výskytov slova v texte ale beriem iba či sa v texte nachádza alebo nie. Matematicky vyjadrené rovnicou ??.

$$w_{TF_BIN}(t_i) = \begin{cases} 1 & \text{ak } t_i \in d_j \\ 0 & \text{ak } t_i \notin d_j \end{cases}$$
 (3)

Kde d_i je dokument a t_i je slovo.

Čistá frequencia sa dá tiež použiť, v tomto prípade sa váha slova určuje podľa počtu jeho výskytov v texte. Matematicky vyjadrené rovnicou 4

$$w_{TF_RAW}(t_i) = t_{i_{d_i}} \tag{4}$$

Kde $t_{i_{d_i}}$ je počet výskytov slova t_i v dokumente d_j .

Logaritmická váha sa taktiež používa najmä kôly tomu, že relevancia dokumentu nerastie proporcionalne z počtom výskytov slova v dokumente. Toto môžem matematicky vyjadriť napríklad rovnicou ??.

$$w_{TF_{L}OG}(t_{i}) = \begin{cases} 1 + \log 10t_{i_{d_{j}}} \text{ak } t_{i_{d_{j}}} > 0 \\ 0 & \text{inak} \end{cases}$$
 (5)

Existuje ešte viac spôsobov ako sa dá vyhodnotiť frequencia pojmov, medzi ktoré patrí napríklad dvojita normalizácia 0.5 (angl. double normalization 0.5) alebo k-dvojita normalizácia (angl. double normalization K) [9].

Frequencie pojmov, inverzna frequencia dokumentov

Frequencia pojmov, inverzná frequencia pojmov (angl. Term Frequency, Inverse Document Frequency d'alej TF*IDF) je prístup, pri ktorom zahrňujeme do užitočnosti aj počet dokumentov, ktoré majú danú značku. Základom je zníženie užitočnosti často sa vyskytujúcim značkám. Toto znižovanie je reprezentované rovnicou 6 d'alej IDF.

$$idf_i = log10 \frac{N}{dt_i} \tag{6}$$

Kde dt_i je počet dokumentov v ktorých sa pojem t_i nacháza.

Výsledna rovnica TF*IDF je rovnica 7 ktorá je vlastne súčin TF a IDF.

$$w_{TF*IDF} = w_{TF} * log10 \frac{N}{dt_i} \tag{7}$$

Presonalizované BM25 váhovanie

Tento model je jeden zo štatystických modelov. Tu uvedená verzia je jeho modifikácia podľa S. Cronen a spol. [2] ktorá je matematický reprezentovaná rovnicou 8.

$$w_{BM25}(t_i) = \log \frac{(r_{t_i} + 0.5)(N - n_{t_i} + 0.5)}{(n_{t_i} + 0.5)(R - r_{t_i} + 0.5)}$$
(8)

Kde N je počet všetkých dokumentov, n_{t_i} je počet dokumentov obsahujúcich pojem t_i , R je počet dokumentov ktoré používateľ už navštívil a r_{t_i} je počet dokumentov ktoré už používateľ navštícil obsahujúcich pojem t_i

2.5 Evolúcia používateľ ských preferencií

Preferencie používateľ a sa z časom menia, môžu vznikať nové a zanikať staré, prípadne sa vracať predošlé. Na základe toho môžeme používateľ ské preferencie

rozdeliť na

- krátkodobé preferencie,
- dlhodobé preferencie,
- sezónne preferencie.

Odhalenie krátkodobých záujmov je pomerne trivialne, stačí agregovať používateľ ové záujmi za časové obdobie ktoré považujeme za "krátku dobu" a vrátiť značky ktoré používateľ preferoval najčastejšie.

Dlhodobé záujmy

Problém dlhodobých záujmov je o dosť komplikovanejší, väčšina riešení ktoré som preskúmal používala na tento problém kombináciu rôznych váhovacích algoritmov a štatystických metód. Napríklad v článku [7], kde použíli už spomínané váhovacie algoritmy.

Používateľ ský profil je reprezentovaný trojrozmerný váhovaným vektorovým profilom a zoznamom zobrazených dokumentov (navštívené url). Následne sa najskôr vytvorí zoznam adekvátnych dokumentov zo značiek. Následne na porovnávanie značiek dokumentov a profilov sa používajú tri rôzne algoritmy.

Jednoduché porovnávanie kde sa vlastne spočítajú váhy značiek ktoré majú spoločné používateľ a dokument podľ a vzorca 10.

$$u_j(d_i) = \sum_{t=1}^{N} z_t f(z_t) * u(z_t)$$
(9)

Vysledkom je funkcia užitočnosti pre dokument i $u_j(d_i)$, N_{z_i} je počet unikátnych značiek v dokumente d_i , $f(z_t)$ je počet výskytvo značky z_t v dokumente a $u(z_t)$ je vypočítaná užitočnosť značky z_t .

Porovnávanie unikátnych značiek, teda zanedbávame váhu určenú váhovacími algoritmamy a iba spočítame unikátne značky podľa vzorca ??.

$$u_u(d_i) = \sum_{t=1}^{N} z_i u(z_t)$$
 (10)

Jazykový model (angl. Language model) ktorý generuje unigramovy jazykovy model (angl. unigram language model) kde užitočnosť značiek je použitá ako ako frekvencia značiek v rovnicy 11.

$$u_{lm}(d_i) = \sum_{t=1}^{N} z_i \log u(z_t) + 1 \sum_{i=1}^{N} z_i$$
(11)

Ďalej sa ešte výsledne dokumenty poskytnuté jednym z týchto algoritmov ešte filtruju algoritmom PClick, ktorý pracuje z históriou navštívených dokumentov. Tento algoritmus vracia iba dokumenty ktoré používateľ v histó často navštevoval. Matematický je to vyjadrené rovnicou 12. Tento algoritmus berie do úvahy aj vyhľadávacií dotaz.

$$u_{pclick}(d_i) = \frac{|Zobrazenia(d_i, u_j, q_n)|}{|Zobrazenia(q_n, u_j)| + \beta}$$
(12)

Kde $Zobrazenia(d_i,u_j,q_n)$ je počet zobrazení dokumentu d_i a $Zobrazenia(q_n,u_j)$ je celkový počet zobrazení dokumentu d_i pre vyhľadávací dotaz q_i .

Ďaľ ším možné riešenie som našiel v článku Ferida Achemoukh a spol. [?]. Toto riešenie využíva hľ avne štatystické metódy. Používateľ a modeluje ako bayesovú sieť ktorú modeluje pre niekoľ ko sedení ktoré sa skladajú z niekoľ kých používateľ ových interakcií zo systémom.

3 Návrh aplikácie

V tejto kapitole sa budeme zaoberať zvolenými technológiamy a abstraktným návrhom aplikácie.

3.1 Platforma

Prácu som sa rozhodol vypracovať vo forme webovej aplikácie. Túto formu som zvolili najmä pre väčšiu dostupnosť pre koncového používateľ a. Tak isto veľkým plus je že celá aplikácie beží na strane tvorcu takže prípadne zmeny v systéme nebude potrebne synchronizovať naprieč viacerímy zariadeniamy. Ďaľ šou výhodou je redukovanie problémov zo synchronizáciou databáza medzi koncovímy zariadeniamy.

Tak isto protabilita riešenia je pomerne dobrá, nepotrebujem sa zaoberať rôznymi verziamy operačných systémov. Proti tomuto by sa dalo argumentovať rozdielmy medzi internetovými prehliadačmy a potrebu responzívneho dizajnu pre mobilné zariadenia, ale toto všetko sa dá jednoducho vyriešiť voľbou správny grafických knižníc.

Keď že sa jedná o webovú aplikáciu, bude bežať čiastočne vo forme klient serve ako html, css a javascript kód bežiaci vo vyhľ adávači používateľ a a php kód bežiaci na strane.

Klient

Klientska časť je postavená na JavaScripte, HTML a CSS3. Aby som zabezpečil responzívny dyzajn a portabilitu naprieč prehliadačmy, rozhodol som sa použiť knižnicu Bootstrap³, ktorá ja postavená na CSS3 a jQuery. Vďaka nej nemusím kontrolovať vyzualnu stránku v rôznych prehliadačoch a vytvorenie dizajnu, ktorý dobre spolupracuje z rôznimy rozmermy obrazoviek a rozlíšení, ma stojí pomerne málo námahy. Tak isto plánujem použiť jQuery⁴ v prípade potreby implementácie logiky na klientskej strane a CSS3⁵ v prípade potreby hlbších zásahov do grafiky.

³http://getbootstrap.com/

⁴https://jquery.com/

⁵http://www.css3.info/

Server

Na strane servera som sa rozhodol použiť jazyk PHP5⁶ najmä z dôvodu že s ním mám predošlé skúsenosti, tak isto pre tento jazyk sa dá ľahko vyhladať hosting a má veľ mi rozsiahlu dokumentáciu. Avšak v tomto jazyku je nedostatok štruktúri čo niekedy môže viesť k veľkým neudržateľ ným aplikáciam, preto som sa rozhodol použiť aplikačný rámec (angl. framework) Yii2⁷ ktorý má sadú odporúčaných praktík vďaka ktorím je aplikácia dlhodobo udržateľ ná. Ďaľ šou výhodou je že tento aplikačný rámec má v sebe zapracované všetky hore uvedené klientské knižnice, čím uľahčuje prácu s nimy. Tak isto nám tento aplikačný rámec umožňuje používať rôzne databázy vďaka svojmu modulu DAO⁸ pomocou ktorý modeluje SQL dotazy. Avšak niektoré zložitejšie dotazy sa v ňom nedajú namodelovať. Ako databázu som zvolil MySQL⁹ vďaka jej rýchlosti, popularite ale najmä dostupnosti.

Vývojová platforma

Ako správcu verzí som sa rozhodol použiť git¹⁰. Tento nástroj je pomerne jednoduchý na ovládanie a spoľahlivý. Tak isto existuje množstvo internetových služieb kde sa pomocov neho dá zálohovať. Verziovanie dopĺňam správou balíkov pomocov manažéra balíkov Composer¹¹

Na testovanie som sa rozhodol použíť na PHPUnit postavený Codeception, ktorý je integrovaný do Yii2.

Ako editor používam Vim z množstvom prídavných modulov.

3.2 Základné rozvrhnutie aplikácie

Keď že ide o webovskú aplikáciu, na najvyššej úrovni bude postavená na vzore Klient-Server. Avšak z dôvodu bezpečnosti sa bude väčšina úloh vykonávať na servery. Aplikácia bude získavať dáta z už existujúce databázy hudobných doku-

⁶http://php.net/

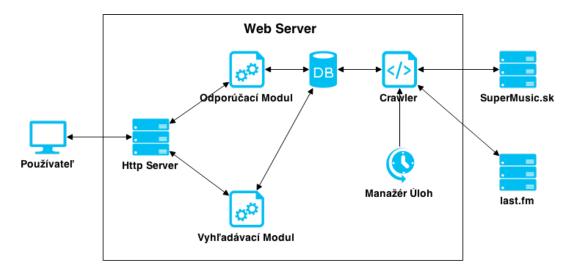
http://www.yiiframework.com/

⁸https://github.com/yiisoft/yii2/blob/master/docs/guide/db-dao.md

⁹https://www.mysql.com/

¹⁰http://git-scm.com/

¹¹https://getcomposer.org/

Obr. 4: Štruktúra aplikácie

mentov¹². Tieto dáta chcem doplniť o socialne tagy zo služby last.fm¹³. Nad týmito dátamy sa bude vykonávať vyhľadávanie, ale najmä odporúčanie. Základný náčrt aplikácie môžeme vydieť na obrázku 4.

Aplikácia sa bude skladať z dôch hlavný oddelených subsystémov

- odporúčanie (spúšť ané používateľ om cez prehliadač),
- indexovanie dokumentov (séria úloh spúšť aná manažérom úloh).

3.3 Špecifikácia služieb

Aplikácia by mala poskytovať niekoľko základných služieb

- vyhľ adávanie dokumentov,
- najdenie podobných dokumentov aktuálne zobrazenému dokumentu,
- odporúčanie dokumentov,
- zostavenie spevníka.

¹²http://www.supermusic.sk/

¹³http://www.last.fm/home

Prvé dve funkcionality sú vytvorené najmä z dôvodu že v danej doméne sa ťažko získavajú preferencie, ich jedinou úlohou je získanie základných preferencií používateľ a na základe ktorých budeme vytvárať odporúčania.

Pre zabezpečenie týchto funkcií bude potrebované udržiavať databázu dokumentov ktorá sa bude pravidelne aktualizovať. Toto bude zabepečovať Kravler (angl. crawler) ktorý bude vykonávať činnosti

- prehľ adávanie supermusic po nových dokuemntoch,
- prehľ adávanie supermusic po nových interprétoch,
- st'ahovanie dokumentov zo supermusic,
- sť ahovanie značiek z last.fm,
- váhovanie značiek.

Kravler bude implementovaný ako aplikácia pre príkazový riadok aby sa dal použiť z manažérom úloh.

Odporúčanie

Na odporúčanie by som chcel využiť filtrovanie na základe obsahu spolú z vlastným algoritmom na určenie dlhodobých, krátkodobých a sezonných záujmov.

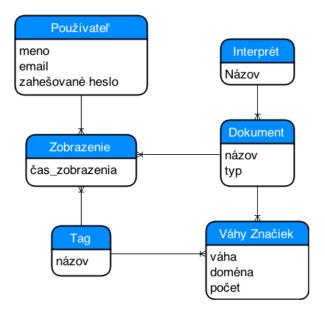
4 Implementácia

4.1 Datový model

Model dokumentu

Dokument bude reprezentovaný svojím názvom, typom a značkamy, pričom zančky budú mať doménu na základe toho či vznikli z názvu dokumentu, jeho typu, názvu interpréta alebo alebo boli získane zo služby last.fm.

Čiže dokument bude uložený v trojrozmernom vektorovom priestore, kde prvá súradnica budú dokumenty $D=d_1,d_2,...d_n$, d'al'šia súradnica budú značky $Z=z_1,z_2,...z_n$ a posledná súradnica budú domény $D=d_{n\acute{a}zov},d_{interpret},d_{typ},d_{tag}$.

Obr. 5: Zjednodušený datový model

Model používateľa

Používateľ ov profil bude reprezentovaný históriou navštívených značiek. Bude sa ukladať pre každú navštívenu značku a jeden riadok bude obsahovať informácie $row = d_i, u_j, z_l,$ čas kde d_i je zobrazený dokument, u_j je používateľ ktorý dokument zobrazil, z_l je značka ktorá bola zobrazená.

Celú túto schému môžeme vydieť na obrázku 5.

4.2 Indexovanie dokumentov a váhovanie

Kravler

Kravler (angl. crawler) je program slúžiacy na prehľadávanie webu za účelom indexovania¹⁴. Kravler vykonáva niekoľ ko operácií v rámci aplikácie, je implementovaný ako jednoduchý program príkazového riadku. Každá z jeho operáci sa v prípade potreby dá vykonať osobytne. Toto je hlavne potrebné ak by sa zmenili parametre indexovania. Na obrázku 6 môžeme vydieť digram akcií kravleru.

¹⁴http://en.wikipedia.org/wiki/Web_crawler

Obr. 6: BPMN Digram kravleru

Vyhľadanie nových interpretov

Táto akcia využíva spôsob akým sú na super music triedený interpreti. Interpreti sa zobrazujú na stránke "http://www.supermusic.sk/skupiny.php?od=" pričom parameter od sú počiatošné písmena názvu kapely. Experimentálne som overil, že na prejdenie celej databázy potrebujem vygenerovať všetky trojpísmenové začiatky názvou, pričom nezáleží na malích a veľkých písmenách. Pre generovaní používam anglickú abecedu až na prvé písmeno kde musím brať do úvahy aj niektorú diakritiku.

Prvé písmeno sa vyberá z množiny "A, B, C, D, E, F, G, H, I, J, K, L, M, N, O, P, R, S, T, U, V, X, Y, *, Ž, Ť, Č". Tento príkaz sa dá spustiť aj paralélne, kedy vytvorí niekoľ ko procesov, avšak príkaz nieje spoľ ahlivý, vzhľ adom na to že v rámci zachovania portability som použil iba základnu knižnicu pcntl. Táto knižnica neobsahuje zámky, ani iný spôsob ako ošetriť prítupy ku zdrojom.

Kravler pre interpretov využíva XPath výrazy [1, 2, 3] na získanie dát zo stiahnutej stránky.

```
Ukážka 1: XPath na vyhľadanie interpretovho identifikátora

//table[@bgcolor="#333333" and position() = 2]//a/@id

Ukážka 2: XPath na vyhľadanie interpretovho mena

//table[@bgcolor="#333333" and position() = 2]//a/@href

Ukážka 3: XPath na vyhľadanie interpretovho aliasu
```

```
//table[@bgcolor="#333333"] and position() = 2]//a/text()
```

Tieto hodnoty sa ešte d'alej spracúvajú, napríklad vytiahnutie pri druhom XPathte 2 získame url z ktorej musíme aktuálne meno získať pomocou regulárneho výrazu.

Ukážka 4: Regulárny výraz na získanie mena interpreta z url interpreta / &name=. * \\$/

Vyhľadanie nových dokumentov

Táto akcia funguje podobne ako akcia akcia Vyhľadanie nových interpretov. Tiež genreuje adresy z abecedy a adresy "http://www.supermusic.sk/piesne.php?od=". pričom dopĺňa písmená na koniec adresy.

Prvý znak je anglická abeceda rozšírená o niekoľ ko slovenský a českých interpunkčný písmen plus hviezda. Teda v provom rade sú písmená z množiny "A, B, C, D, E, F, G, H, I, J, K, L, M, N, O, P, Q, R, S, T, U, V, X, Y, Z, Č. Ď, Ľ, Ř, Š, Ť, Ž, *", v druhej rade už je anglická abeceda.

Následne sa snaží získať zoznam piesni zo staihnutej stránky, za týmto účelom používam XPath výrazy [6, 5, 8, 7].

```
Ukážka 5: XPath na vyhľadanie názvou piesni

//table[@width=740]//td/a/text()

Ukážka 6: XPath na vyhľadanie názvou piesni

//table[@width=740]//td/a/@href

Ukážka 7: XPath na vyhľadanie názvou piesni

//table[@width=740]//td/imt/@src

Ukážka 8: XPath na vyhľadanie názvou piesni

//table[@width=740]//td/text()
```

Stiahnutie nových dokumentov

Počas hľadania nových dokumentov sa ešte nesťahujú obsahy dokumentov. Takže všetky nové dokumenty ešte nemajú žiadný obsah, táto akcia si vyberie nové dokumenty a následne ich sťahuj, url dokumenty sa dá získať tak že zoberiem url "http://www.supermusic.sk/skupina.php?action=piesenidpiesne=" a na jej koniec pridám identifikátor dokumentu.

Následne sa dokument spracuje, a ak to je potrebné prispôsobý sa aplikácií.

Vygenerovanie značiek

Aby bolo možné odporúčať, je potrebné vygenerovať značky pre dokumenty. Značky sa generujú z názvu dokument, názvu interpréta a typu dokumentu tak, že sa rozdelia na slová. Následne sa odstrania slová zo slabou semantickou silou¹⁵ (angl. stopwords). Na filtrovanie takýchto slóv používa už hotový zoznam slóv vytvorený v rámci projektu stop-words¹⁶ Z tohoto projekty využívam sady

- stop-words_czech_3_cz,
- stop-words_english_3_en,
- stop-words_slovak_2_sk.

Text sa ešte pre tým normalizuje a tak isto sa určí doména značky, pre jednoduchosť ukladania neukladám značku pre každú doménu osobytne, ale mám vytvorený číselník ktorý priradzuje presné domény značkám.

- 8 znamená že značka je názov dokumentu aj názvo interpreta,
- 7 znamená že značka je názov dokumentu a značka z názvu interpreta,
- 6 znamená že značka je názov interpreta a značkou z názvu dokumentu,
- 5 znamená že značka je názov dokumentu,
- 4 znamená že značka je názov interpreta,

¹⁵http://en.wikipedia.org/wiki/Stop_words

¹⁶https://code.google.com/p/stop-words/

- 3 znamená že značka je značkou v názve dokumentu aj interpreta,
- 2 znamená že značka je značkou v názve dokumentu,
- 1 znamená že značka je značkou v názve interpreta,
- 0 znamená že značka je buď značka získana z typu dokumentu alebo služby last.fm.

Doplnenie značiek z last.fm

Na dopĺňanie značiek používam službu track.getTopTags z last.fm apy. Ktorá vráti pre interpreta a názvo piesne najčastejšie prideľ ované značky. Tie následne pridám k danej piesni. Keď že počet pridelení vrátených z last.fm vysoko prebíjal počty vytvorené z názvu dokumentu a interpreta, rozhodol som sa túto hodnotu nevyužiť.

Váhovanie značiek dokumentov

Tento model sa v MySQL nazýva model prírodzeného jazyka (angl. Natural Language Model), ktorý porovnáva vlastnosti dokumentov na základe abstrakcie priestoru, v ktorom sú jednou dimenziou vlastnosti jedného dokumentu a druhou vlastností druhého dokumentu, prípade vyhľ adávacieho reť azca alebo používateľ ský profil. Následne sa vracajú dokumenty ktoré majú najpodobnejší smer vektora k požadovanej fráze.

V MySQL¹⁷ je tento prístup implementovaný pomocov nasledujúcej rovnice 13.

$$w_d = \frac{\log(dt f_d) + 1}{\sum_{i=1}^t \log(dt f_i) + 1} \cdot \frac{U}{1 + 0.0115 * U} \cdot \log \frac{N}{nf}$$
(13)

Rovnica obsahuje

- $dt f_d$ je množstvo koľ ko krát sa nachádza značka v dokumente,
- $dt f_i$ množstvo i-tej značky dokument,
- \bullet U počet unikátnych značiek dokumentu,

¹⁷http://dev.mysql.com/doc/internals/en/full-text-search.html

- N počet všetkých dokumentov,
- nf je počet dokumentov ktoré obsahuje danú značku

Rovnica sa dá rozdeliť na tri časti:

- Základná časť je to primárna rovnica určujúca váhu pojmu,
- **Normalizačný faktor** spôsobý, že ak je dokument kratší ako preiemerná dĺžka dokuemntu, jeho relevancia stúpa. [10]
- Inverzná frequencia zabezpečuje že menej časté pojmy majú vyššiu váhu.

4.3 Odporúčanie

V rámci odporúčania je vytvorených niekoľ ko algoritmov.

Agregované odporúčanie

Ako referenčné odporúčanie som zvolil agregovanie všetkých zobrazených značiek, a vátenie tých ktoré používateľ navštevoval najčastejšie. Matematicky je tento algoritmus vyjadrený rovnicou 14,

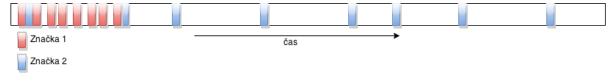
$$u(d_i, u_k) = \sum_{j=0}^{j=N_{d_i u_k}} u(z_j)$$
(14)

kde $u(d_i,u_k)$ je užitočnosť dokumentu d_i pre používateľ a u_k , ďalej $N_{d_iu_k}$ čo je spoločný počet značiek dokumentu d_i a používateľ a u_k a $u(z_j,d_i)$, čo je užitočnosť zančky z_j vzhľ adom na dokument d_i .

Vlastné odporúčanie

Pri agregovanom odporúčaní však ale nastáva jeden zásadný problém, ak používateľ v istom čase zobrázy jeden dokument veľa krát, môže to tak ovplivniť jeho záujmi na dlhší čas. Napríklad na obrázku 7 by značka 1 aj značka 2 mala rovnakú váhu.

Na vyriešenie tohoto problému som sa rozhodol implementovať algoritmus, pri ktorom si rozdelím históriu zobrazení značiek na n rovnakých častí, značky v

Obr. 7: Zobrazenia značiek na časovej osy.

každej časti si zoradím podľa počtu zobrazení a vrátim si i najzobrazovanejších značiek. Pri každej časti považujem pozíciu na ktorej sa značka umiestnila za jej váhu.

Následne pre každú značku spočítam jej váhy zo všetkých skupín v ktorých sa vyskytla. Túto váhu nakoniec ešte zlogaritmuje z dôvodu že značky ktoré boli na prvých priečkach zvykli mať obrovský náskok oprotí nižším. Na ukážke 9 môžeme vidieť pseudo kód tohoto algoritmu.

Ukážka 9: Získanie značiek profilu

```
Znacky ziskajZnackyProfilu(zobrazeneZnacky):
    znackyProfilu = []
    velkostJednejSkupiny =
        pocet(zobrazeneZnacky) / configuracia('pocetSkupin')

for i=0; i<pocet(zobrazeneZnacky); i+= velkostJednejSkupiny:
    zoskupeneZnacky = zoskup(
        zobrazeneZnacky, podla=znacky, pocet(*)
    )
    zoradeneZnacky = zorad(zoskupeneZnacky, podla=pocet(*))
    for j=0; j<configuracia('vrchSkupiny'); j++:
        znackyProfilu[zoradeneZnacky[j].nazov] += j;

foreach znackyProfilu as znackaProfilu:
    znackaProfilu = log(znackaProfilu)</pre>
```

Skupinové odporúčanie

Aplikácia tak isto umožňuje vytváranie spevníkov pre viacerích používateľ ov. Pre zjednodušenie táto funkcionalita je implementovaná v dvoch krokoch. V prvom kroku sa získaju a ováhujú značky vybranej skupiny používateľ ov, v druhom sa

vrátia najužitočnejšie dokumenty na základe značiek. Vyhodnotenie užitočnosti tagov zo zobrazení sa vypočítava podľa rovnice 15,

$$u(z_i) = \frac{N_{u_i}}{N_u} * \log(N_{z_i} + 1)$$
(15)

kde $u(z_i)$ je užitočnosť, N_{u_i} je počet používateľ ov ktorý už zobrazili značku z_i , N_u je počet používateľ ov pre ktorých chcem získať značky a z_i je celkový počet zobrazení značky.

Podobnost' dokumentov

Pre vylepšenie odporúčanií počas prieskumného vyhľadávania, beriem do úvahy aj dokument ktorý sa najviac podobá na aktuálny dokument. Podobnosť dokumentov je vyhodnotená pomocov rovnice 16.

$$podobnost(d_i, d_j) = \sum_{k=0}^{N_{ij}} u(d_i, z_k) * u(d_j, z_k)$$

$$(16)$$

kde N_{ij} je počet spoločných značiek dokumentu d_i a dokumentu d_j a d_i , z_k je užitočnosť značky z_k vzhľadom na dokument d_i .

Porovnávanie z dokumentom

Dokument môžem porovnať z akou koľ vek sadou ováhovaných značiek, či už vytvorenej z profilu používateľ a alebo z vyhľ adávacieho reť azca. Toto porovnávanie je vyjadrené rovnicou 17.

$$vyhovuje(d_i, Z) = \sum_{k=0}^{N_z} u(d_i, z_k) * qu(z_k)$$
(17)

kde Z je sada značiek pre ktorú sa snažím najsť vyhovujúci dokument. N_z je počet značiek ktoré má dokument a sada značiek na porovnanie rovnaké, $u(d_i,z_k)$ je užitočnosť značky k vzhľadom na dokument d_i a $qu(z_k)$ je užitočnosť značky z_k v sade značiek Z.

5 Testovanie

Na overenie funkčnosti jednotlivých spčiastok boli použite unit testy.

5.1 Automatizované testy

5.2 Dotazniky

6 Zhodnotenie

Napíš zhodnotenie

6.1 Možné vylepšenia

Použitie bayesových sieti. Využitie dlhodobých a sezonných záujmov, aktualne spravenie niečoho ?!

Literatúra

- [1] Peter Brusilovsky. User profiles for personalized information access. School of Information Sciences University of Pittsburgh, USA, 2009.
- [2] S. Cronen-Townsend and W. B. Croft. Quantifying query ambiguity. 2002.
- [3] Alexander Dekhtyar. Probabilistic information retrieval part 1: Survey. [navštívené 10 januara 2015], 2000.
- [4] Franco Fabbri. A theory of musical genres: Two applications. 1980. [navštívené 27 apríla 2015].
- [5] Paul Lamere. Social tagging and music information retrieval. 2009. [navštívené 24 apríla 2015].
- [6] Namunu C. Maddage, Li Haithou, and Mohan S. Kankanhalli. Music structure analysis statistics for popular songs. November 2009.
- [7] Nicolaas Matthijs and Filip Fadlinski. Presonalizing web search using long term borwsing history.
- [8] Francesc Ricci, Lior Rokach, Bracha Shapira, and Paul B. Kantor. *RECOMMENDER SYSTEMS HANDBOOK*, chapter Recommendation Techniques, pages 11 – 14. Springer New York Dordrecht Heidelberg London. [navštívené 1 máj 2015].
- [9] Hinrich Sch"utze. Introduction to information retrieval. [navštívené 6 januara 2015], 2011.
- [10] Amit Singhal, Chris Buckley, and Mandar Mitra. Pivoted document length normalization. 1996.
- [11] John F. Sowa. Semantic networks. [navštívené 4 februára 2015].

A Technická dokumentácia

A.1 Špecifikácia požiadaviek

Nefunkčné požiadavky

Na systém sú kladené nasledujúce nefunkčné požiadavky itemize

Rýchlosť hlavným sledovaným parametrom pri webových aplikáciach čas načítania stránky, podľa štatystík, stránka ktorá sa náčíta nad 2 sekundy us má veľkú pravdepodobnosť že sa používateľ na ňu nevráti¹⁸,

Bezpečnosť je dôležita najmä skrs to že stránka bude profilovať používateľov čo by sa mohlo dať zneužiť. Je potrebné použiť vhodný spôsob prihlasovania a uladania prihlasovacích údajov,

Stabilita aplikácia by mal vydržať fungovať dostačujúce časové obdobie bez výskytu väčšej chyby,

Modularita by mala byť zabezpečená pre prípad budúcich úprav aplikácie.

Aplikácia by mala d'alej byť schopná správe pracovať na platforme PHP verzie vyššej ako 5.4 pričom je prdpokladaná prítomnosť GD a mcrypt rozšírenia. Po vizualnej stránke by sa plikácia mala dobre zobraziť vo všetkých moderných prehliadačoch a to responzívne. Ďalej by aplikácia bude potrebovať prítomnosť databázy MySQL verzie aspoň 5.1, prípadne PostrgreSQL.

Funkčné požiadavky

Aplikácia bude poskytovať možnosť vyhľadania piesne, pričom bude následne poskytovať odporúčania, vďaka čomu umožni prieskumne vyhľadávanie. Ďalej bude používateľovy umožňovať nechať si odporúčiť dokumenty na základe ním zobrazených dokumentov a vytvorenie spevníka pre kombináciu niekoľkých používateľov.

Aplikácia bude mať tak isto administračne rozhranie kde bude možne zobrazovať spravovať (mazať a upravovať zaregistrovaných používateľ ov).

¹⁸http://www.mcrinc.com/Documents/Newsletters/201110_why_web_performance_matters.pdf

A.2 Návrh projektu

Projekt ja implementovaný vo aplikačnom rámci Yii2. V rámci tohoto aplikačného rámca je použitých niekoľ ko návrhových vzorov. Základom je návrhový vzor MVC¹⁹ ktorý následne na správu dát dopĺňa návrhovým vzorom ActiveRecord²⁰ ktorý slúži na prácu z dátamy. Tak isto program umožňuje použiť buť LazyLoading²¹ alebo EagerLoading²².

Kód je napísaný tak že každý objekt má vlastný súbor a zdrojové súbory sú rozdelené podľ a toho čo reprezentujú (modely, pohľ ady, kontrolery, widgety, asety, komponenty, kravlery, migracie a testy).

A.3 Implementácia

Funkcie v modely dokumentu

Tieto funkcie sa nachádzajú v súbore models/Document.php

Ukážka 10: Funkdiac na porovnanie dokumentu zo sadou ováhovaných značie

¹⁹http://en.wikipedia.org/wiki/Model%E2%80%93view%E2%80%93controller

²⁰http://en.wikipedia.org/wiki/Active_record_pattern

²¹http://en.wikipedia.org/wiki/Lazy_loading

²²Pravý opak LazyLoading kedy je snaha vybrať všetky data z databázy naraz

```
if($exclude)
    $query->andWhere(['not in', 'document_id', $exclude]);

return Document::find()->where(['id' => $query]);
}
```

Ukážka 11: Porovnanie dokumentu zo sadov značiek akurát že predpokladá identifikátor značiek namiesto mien

Ukážka 12: Funkcia ktorá zoberie vyhľadávaciu frázu a vráti na základe nej dokumenty

```
public static function search($query)
{
    $query_tags = array_count_values(Tag::escape($query));
    return self::match($query_tags);
}
```

Ukážka 13: Funkcia ktorá vyhodnocuje typ značky na základe príznakov DN - značka je názov dokumentu IN - značka je interpret dokumentu DT - značka sa nachádza v názve dokumentu IT - značka sa nachádza v názve interpreta.

```
public static function getTagType($IN, $DN, $IT, $DT) {
   if($DN && $IN) return 8;
   elseif($DN && $IT && !$IN) return 7;
   elseif($IN && $DT) return 6;
   elseif($DN) return 5;
   elseif($IN) return 4;
```

```
elseif($DT && $IT) return 3;
elseif($DT) return 2;
elseif($IT) return 1;
else return 0;
}
```

Ukážka 14: Funkcia ktorá vráti pre aktualny spoločné značky dokumentov dokument1 a dokument2

Ukážka 15: Funkcia vracajúca podobné dokumenty aktuálnemu dokumentu

Funkcie v modely používateľ a

Tieto funkcie sa nachádzajú v súbore models/User.php

Ukážka 16: Odporúčanie pre viacerých používateľ ov vráti ováhované značky

```
public static function recommendFor($ids) {
    $expression = new Expression(
        '((COUNT(DISTINCT user_id) / '.
        count($ids).'.00) * '.
        'LOG(COUNT(*) + 1))'
);
return (new Query())
    ->select(['tag_id', 'weight' => $expression])
    ->from('view')
    ->where(['user_id' => $ids])
    ->orderBy($expression)
    ->groupBy('tag_id');
}
```

Ukážka 17: Algoritmus ktorý vráti dlhodobé zaujmi použitím delenia histórie na obdobia

```
public function getTimeAwareRecommendDocuments($exclude = false)>
  >> {
        $view_count = View::find()->where(['user_id' => $this->>>
          » id])->count();
    $per_cluster_top = 50 / Yii::$app->params['long_term_groups>
      » '];
    $cluster_size = floor(
        $view_count / Yii::$app->params['long_term_groups']
    );
    $tags = [];
    Yii::info("Counting clusters\n");
    for($i=0; $i<$view_count; $i+=$cluster_size) {</pre>
        $querySlice = (new Query) ->select('*')
            ->from('view')
            ->limit("$cluster_size")
            ->offset("$i")
            ->orderBy('id');
```

```
->from(['cluster' => $querySlice])
        ->groupBy('tag_id')
        ->limit($per_cluster_top)
        ->orderBy(new Expression('COUNT(*)'))
        ->all();
    for($j=0; $j<$per_cluster_top; $j++) {</pre>
        if(array_key_exists($slice_tags[$j]["tag_id"], $tags>
            $tags[$slice_tags[$j]['tag_id']] += log10($j + >>
              » 1);
        else $tags[$slice_tags[$j]['tag_id']] = log10($j + >>
          » 1);
    }
}
$case = "CASE map.tag_id \n";
foreach($tags as $tag_id => $weight) {
    $case .= "WHEN $tag_id THEN $weight\n";
c. = "END \n";
$query = Document::find()
    ->innerJoin('map_document_tag map',
        new Expression('map.document_id = document.id'))
    ->where(['map.tag_id' => array_keys($tags)])
    ->limit(50)
    ->orderBy(new Expression('SUM(map.weight * '.$case.')'))
    ->groupBy('document.id');
if($exclude)
    $query->andWhere(['<>', 'document.id', $exclude]);
return $query;
```

\$slice_tags = (new Query) ->select('tag_id')

Ukážka 18: Vráti agregáciu počtov zobrazení značiek

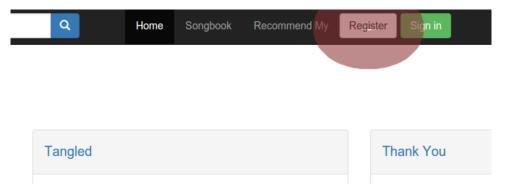
```
public function getRecommendDocuments() {
    $userTagWeights = (new Query)
        ->select(['tag_id', new Expression('LOG(COUNT(*)) AS >>
          » weight')])
        ->from('view')
        ->where(['user_id' => $this->id])
        ->groupBy('tag_id')
        ->having(new Expression('LOG(COUNT(*)) > 0'));
    return Document::find()
        ->innerJoin('map_document_tag map','map.document_id=>>
          » document.id')
        ->innerJoin(['user_tag' => $userTagWeights],'user_tag.id>
          » =map.tag_id')
        ->where(new Expression('(user_tag.weight * map.weight) >>>
          » 0'))
        ->orderBy(new Expression('(user_tag.weight * map.weight)»
          » DESC'));
```

Model relačnej tabuľky dokumentov a tagov aj z váhamy

Táto trieda sa nachádza v súbore models/MapDocumentTag.php

Ukážka 19: Ohodnotí vytvorené referencie dokumentov a značiek

```
WHEN tg2.type_id = 2 THEN >>
          » $interpret_name_tag".
                    WHen tg2.type_id = 3 THEN $name_tag".
                    WHEN tg2.type_id = 4 THEN >>
          » $interpret_name".
                    WHEN tg2.type_id = 5 THEN $document_name>
          » ".
                    WHEN tg2.type_id = 6 THEN >>
          » $interpret_name_document_tag".
                    WHEN tg2.type_id = 7 THEN >>
          » $document_name_interpret_tag".
                    WHEN tg2.type_id = 8 THEN $name".
            END ".
        "FROM map_document_tag AS tg ".
        "INNER JOIN (".
            SELECT document_id, ".
                SUM(LOG(count) +1) AS sumdtf, ".
                COUNT (tag_id) AS U ".
            FROM map_document_tag ".
            GROUP BY document_id ".
        ") AS t2 ON t2.document_id = tg.document_id ".
        "INNER JOIN (".
            SELECT tag_id, COUNT(document_id) AS nf ".
           FROM map_document_tag ".
            GROUP BY tag_id ".
        ") AS t3 ON t3.tag_id = tg.tag_id ".
        "WHERE tg2.id = tg.id "
    ) ->execute();
} catch (Exception $e) {
    $transaction->rollBack();
$transaction->commit();
```


Obr. 8: Registrační tlačidlo

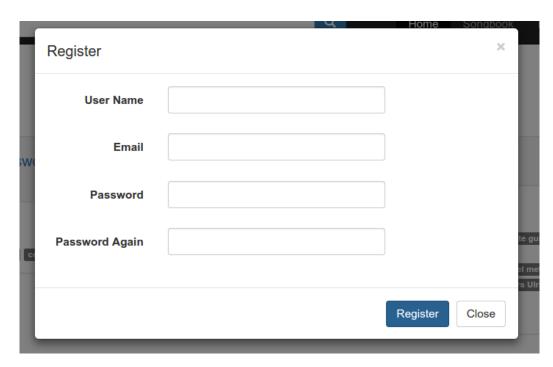
B Používateľská dokumentácia

B.1 Registrácia

- 1. Navigujem sa na ktorú koľ vek stránku, napríklad http://bcmusic.yweb.sk/web/.
- 2. Kliknem na tlačítko Register v pravom hornom rohu8.
- 3. Následne sa mi zobrazí registračný formulár9
- 4. Vyplním požadované údaje.
- 5. Zvolím Register.
- 6. Ak nevypísalo žiadnu chybu, mali by te byť zaregistrovaný a prihlásený.

B.2 Prihlásenie

- 1. Navigujem na ktorúkoľ vek podstránku aplikácie.
- 2. Kliknem na tlačitko Sign In v pravo hore.
- 3. Následne sa mi zobrazí registračný formulár 11.
- 4. Vyplním svoje prihlasovacie meno a heslo.
- 5. Klikne na Login.

Obr. 9: Registračny formulár

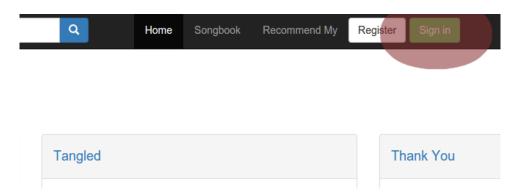
6. Ak nenastala žiadna chyba mali by ste byť prihláseny.

B.3 Vyhľadávanie

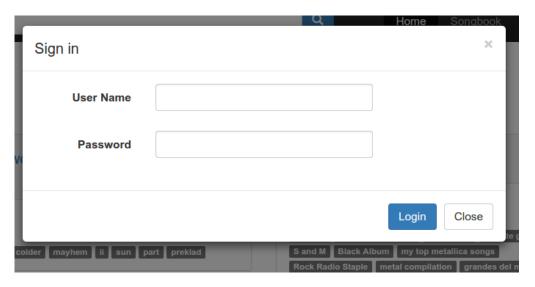
Vyhľadáva sa pomovo textového poľa v hlavičke stránky 12(oblasť číslo 1) ktoré je dostupné na každej podstránke. V prípade že do neho zadáť vyhľadávací režazec, a stlačite buď modru lupu na pravo od poľa alebo enter, zobrazia sa výsledky ako na obrázku 12(oblasť číslo 2).

B.4 Vytvorenie spevníku

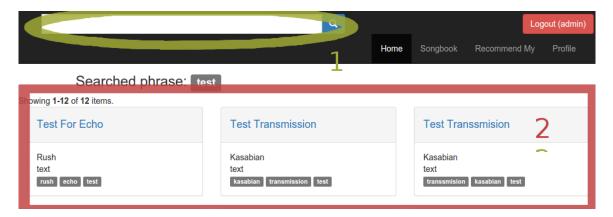
- 1. Klinem na tlačidlo Songbook v menu 13 (oblast' 1).
- 2. Zaškrtnem pre ktorých používateľ ov chcem generovať spevník 13 (oblasť 2).
- 3. Kliknem na tlačidlo "Create" 13 (oblast' 3).

Obr. 10: Prihlasovacie tlačidlo

Obr. 11: Prihlasovací formulár

Obr. 12: Vyhľadávacia obrazovka

4. Na obrázku 13 (oblasť 4) by sa mi mal zobraziť zoznam odporúčaných piesni do spevníku.

B.5 Zobrazenie odporúčaní

Odporúčania sa zobrazujú na stránke v dvoch prípadoch, v prípade že navštívite sekciu stránky "Recommend My" alebo pri zobrazení dokumentu.

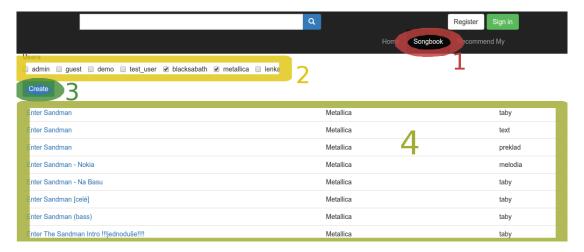
B.5.1 Zobrazenie odporúčaní "Recommend My"

Na túto obrazovku sa dostaneme po kliknutí na "Recommend My" v menu 14 (oblasť 1). Na obrazovke sa následne nachádzajú dve tabuľky reprezentujúci dva rôzne algoritmy na odporúčanie.

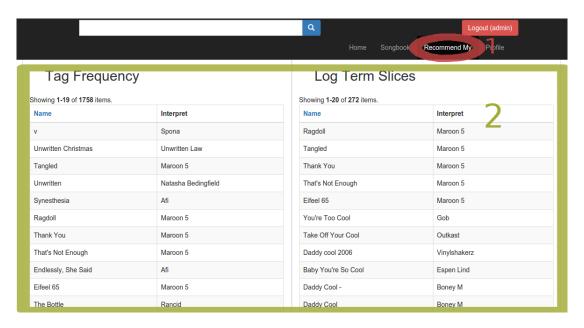
B.5.2 Zobrazenie odporúčaní pri zobrazení dokumentu

Na túto obrazovku sa môžeme dostať buď z vyhľadávania opsísanom vo VyhľadávanieB.3. Obrazovka obsahuje prvky

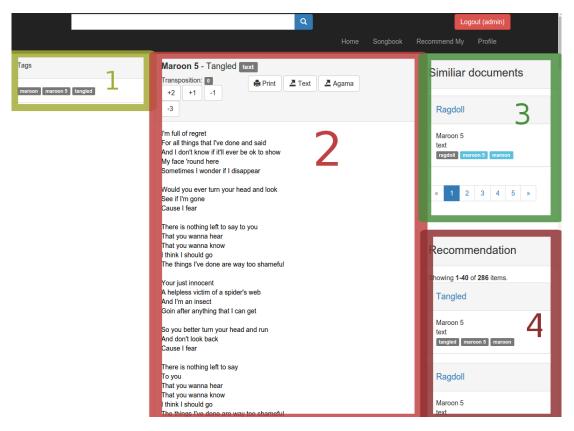
- Na obátku 15 na l'avo (oblasť 1) sa nachádza panel z tagmy dokumentu.
- V strede (oblasť 2) sa nachádza aktualny obsah dokumentu.

Obr. 13: Vyhľadávacia obrazovka

Obr. 14: Obrazovka odporúčaní

Obr. 15: Zobrazenie dokumentu

- Na pravo hore (oblasť 3) je panel ktorý zobrazuje dokumentu najviac podobný aktuálnemu dokumentu.
- Na pravo dole (oblast 4) je panel ktorý obsahuje odporúčania pre aktuálneho používateľa.

B.6 Inštalačná príručka

Zdrojové súbory sú na digitálnom nosiči v podpriečinku src/. Aby aplikácia mohla fungovať, potrebuje z webu prístupny podpriečinok src/web a potrebuje aby PHP skripty mohli zapisovať do priečinka src/runtime.

Kontrolá minimálny požiadaviek

Pre presne stanovenie splnenia minimálnych požiadaviek, je v priečinku zo zdrojovými súbormy skript "requirements.php", tento skript je potrebne spustiť v konzole. Skript upozorní na prípadné možno problémy z kompatibilitou. Ak vypíše upozornenia, znamená to že aplikácia bude fungovať, avšak v niektorých situáciach môže nastať nedefinovaný stav.

Inštalácia balíkov Composer-a

Na nainštalovanie všetkých knižníc použitých pri vývoji a závyslostiach aplikácie, je potrebne zo koreňového priečinka inštalácie (priečinok src/) spustiť príkaz??. V pripade že nemáte nainštalovaný Composer, môžete postupovať podľa oficialneho návodu²³.

Ukážka 20: Inštalácia balíkov Composer-a

composer install

Inštalácia databázy

Prvý krok na pripojenie k databáze je nastavenie prístupových parametrov databázy, tie sa nastavujú v súbore "src/config/db.php". Príklad na nastavenie MySQL databázy je v ukážke21a príklad na nastavenie PostgreSQL je v ukážke22.

Ukážka 21: Príklad nastavenia databázy MySQL

```
<?php
return [
    'class' => 'yii\db\Connection',
```

²³https://getcomposer.org/doc/00-intro.md

```
'dsn' => 'mysql:'.
    'host=localhost;'.
    'port=3303;'.
    'dbname=database',
    'username' => 'username',
    'password' => 'password',
    'charset' => 'utf8',
```

Ukážka 22: Príklad nastavenia databázy PostgreSQL

```
<?php
return [
    'class' => 'yii\db\Connection',
    'dsn' => 'pgsql:'.
            'host=localhost;'.
            'port=5432;'.
            'dbname=database',
    'username' => 'username',
    'password' => 'password',
    'charset' => 'utf8',
    'schemaMap' => [
        'pgsql' => [
            'class' => 'yii\db\pgsql\Schema',
            'defaultSchema' => 'public',
        ]
    ]
];
```

Po nastavení pripojenia k databáze je treba ešte vytvoriť v databáze potrebnú štruktúru tabuliek. Na spravovanie zmien v štruktúre databázy boli použité migrácie aplikačného rámca Yii2. Na vytvorenie tabuliek a cudzích kľučov stačí spustiť prikaz "/yii migrate" v koreňovom priečinku aplikácie ("src/").

Príkazy pre manažéra úloh

Pokiaľ nechceme manuálne spúšť ať indexovanie a prednačítanie externých databáz, je dobre pridať tieto príkazy do manažéra úloh,

- ./yii interpret/explore získava názvy a identifikátory interpretov zo stránok ktoré obsahuju zoznamy interpretov
- ./yii document/explore snaží sa získať identifikátory dokumentov, ich interpretov a typ,
- ./yii document/parallelnametags paralelne vygeneruje značky z názvu dokumentu, názvu interpreta a typu dokumentu,
- Jyii document/lunloaded snaží sa stiahnuť obsahy dokumentov a značky
 z last.fm, tento príkaz sa dá spustiť aj paralelne ako Jyii document/parallelunloaded, tento prístup však nemusí fungovať všade a nie je spoľahlivý
- ./yii mapdocumenttag/weight vypočítava užitočnosť značiek,

Aplikácia obsahuje aj d'al'šie príkazy:

- ./yii document/paralleltaglfm paralélne st'ahuje značky z last.fm,
- ./yii document/tagtype \$id \$id je parameter identifikátor dokumentu, vygeneruje značky pre dokument z jeho názvu, názvu jeho interpreta a typu dokumentu,
- ./yii document/tagtypes skontroluje či všetky značky priradené dokumentom sú správneho typu, existuje aj paralelna verzia ./yii document/paralleltagtypes,

Nastavenia

Aplikácia po nainštalovaní bude bežať v vývojovom móde, pre produkčne nastavenie je potrebné zmeniť nastavenia v "src/web/index.php". V danom súbore je potrebné zmeniť zakomentovať riadky 4 a 5 a odkomentovať riadky 8 a 9.

Ďalej aplikácia obsahuje nastavenia v súbore "src/config/params.php"

- tag_appereance_weights váhy jednotlivých domén značiek,
- min_tag_lenght minimálna dĺžka slova aby sa mohlo stať značkou,

• time_aware_recomendation - ak je nastavený na "true", pri zo brazení piesne sa na paneli z odporúčaniamy zobrazujú výsledky nášho algoritmu, ak je hodnota "false", zobrazujú sa výsledky agregačného algorimtu.

C Elektronické médium

K dokumentu priložené elektronické médium má nasledovnú štruktúru:

/doc

bakalárska práca spolu s anotáciami v slovenskom a anglickom jazyku

/src/doc

súbor s referenciami vo formáte BibTeX a súbory dokumentácia vo formáte Latex

/src

zdrojové kódy samotnej implementovanej aplikácie

readme.txt

popis obsahu média v slovenskom a anglickom jazyku